

Al sud, el desert

La manca de recursos naturals, la ineficàcia política i el creixement turístic han convertit Alacant en la part del País Valencià amb més possibilitats de convertir-se en un desert.

Parlar de la manca d'aigua en les comarques alacantines és fer referència al problema més greu que pateix el sud del País Valencià i, més encara, si pensem que, des del segle XII, la societat alacantina ha estat demanant solucions al procés de desertització del mig i baix Vinalopó, Vega Baixa i la Marina, comarques tradicionalment agrícoles. Sense tenir que remuntar-nos a temps passats, la lluita política més forta actualment de les institucions d'Alacant, principalment la Diputació Provincial, és la demanda de solucions ràpides —com ara el transvasament d'aigua Xúquer-Vinalopó— als déficits hídrics de la terra, i no tan sols per a la agricultura, ja que l'abastament d'aigua potable per al consum humà esdevé conflictiu des del començament de la primavera fins a l'inici de la tardor. És, per entendre-ho, una qüestió eterna.

En aquesta línia de lluita constant es troben també els sindicats agraris de les co-

marques afectades, mancomunitats de regants i, amb un treball destacat, la Comissió dels Dèneu, agrupació formada per dèneu alcaldes de la comarca del Vinalopó i encapçalada per l'alcalde de Novelda, Salvador Sánchez. El passat estiu, totes aquestes agrupacions, sindicats i institucions feien un crit al cel quan el govern de l'estat espanyol declarava d'interès general la creació de seixanta-vuit mil hectàrees de regadiu en les províncies d'Albacete i Conca. L'aigua per aquests regadius hauria, segons el decret Romero, d'agafar-se del cabal del Xúquer. La maniobra institucional, lluny d'apropar-se a la realitat, contemplava amb optimisme fer eixir de la pobresa un tros de Castella, oblidant-se i ignorant la carència històrica d'aigua al sud del país.

SÒCIO-GEOGRAFIA ALACANTINA

En un excel·lent estudi realitzat pels professors de la

Universitat d'Alacant, Cipriano Juárez, Concepción Bru i l'actual rector, Ramón Martín Mateo, sota el títol d'*El repte de l'aigua*, es dibuixa objectivament l'evolució del procés de desertització de les comarques alacantines. L'últim segle ha significat, entre d'altres, la deforestació de les muntanyes, la salinització dels aqüífers naturals i de les terres de l'interior i del nord. Aquest procés, comú en altres zones del País Valencià, junt a un moviment demogràfic de final de segle caracteritzat pel trasllat de la població des de l'interior cap a la costa, han provocat un greu desequilibri entre els recursos hídrics que disposa Alacant i la demanda actual d'aigua en les parts més poblades. Actualment, i segons l'estudi, la diferència entre recursos i demanda o necessitats és de quasi un quaranta per cent, és a dir, durant períodes de l'any, algunes comarques no reben ni una gota d'aigua. En els estius dels anys 1986 i 1987, loca-

litats com Asp, al Vinalopó Mitjà, s'abastien d'aigua amb camions-cuba per al consum humà. Per al camp no n'hi havia.

La història d'Alacant està marcada per nombrosos intents amb l'objectiu de posar fi a la mancança d'aigua. El 1269 es va realitzar el primer intent de transvasament de les aigües procedents de la Llacuna de Villena fins l'horta d'Elx; aspiració que portaria a la busca d'una solució per transvasar aigua del Xúquer. Han passat molts segles i la realitat confirma que no hi ha hagut mai voluntat política per solucionar aquest fet que, junt a una climatologia deliciosa per al turista, però dolenta per a la agricultura, han convertit en desert milers d'hectàrees de regadiu.

UN PRESENT CONTRADICTORI

Per al president de la Diputació Provincial d'Alacant i president de la comis-

sió de l'aigua, Antonio Fernández Valenzuela, la solució passa per garantir cabals d'aigua regulars mitjançant el transvasament Xúquer-Vinalopó. Solució que tots veuen clara. Valenzuela ha estat pressionant perquè la realització dels transvasaments es faça a curt termini. Tanmateix, el conseller d'Agricultura de la Generalitat valenciana, Lluís Font de Mora, ha assegurat que les aigües del Xúquer no arribaran fins d'ací a set anys. En aquella data, segons el president de la Diputació, Alacant serà un desert. El Pla Hidrogràfic Nacional, encara per aprovar, donarà a conèixer si el transvasament Xúquer-Vinalopó serà una realitat i en quin termini de temps.

La dialèctica política ha portat als representants de les institucions a fer jocs de paraules com ara «el transvasament agafarà les aigües des de Cullera», de Lluís Font de Mora que, després de les pressions de Valenzuela, canviaren a «l'aigua s'agafarà des de Tous». Salvador Sánchez, més coherent en les necessitats de les comarques d'Alacant ha afirmat que «l'aigua des de Cullera no ens serviria per a res ja que és de molt poca qualitat». Mentrestant, el president de la Generalitat, Joan Lerma, amb l'objectiu de no empenyar els regants de les comarques que creua el Xúquer, ha manifestat públicament que «els alacantins disposaran dels sobrants del Xúquer». Al temps d'aquestes manifestacions ningú sap ben bé que és el que succeirà a llarg plaç. En aquest marc de declaracions s'ha plantejat la qüestió de la solidaritat dels regants de la Ribera amb els de les comarques alacantines, assumpte sobre el que ningú vol fer manifestacions.

Des de l'inici de la primavera, Alacant pateix cada any un augment espectacular de la població fins el principi de la tardor. Com a dada orientativa, cal assenyalar que quasi dos milions de turistes visiten les comarques meridionals d'Alacant durant l'estiu. És també el sud del País Valencià la zona més afavorida per a rebre turisme sedentari de tercera edat, que viu la jubilació sota el cel alacantí. Tot això ha provocat el desenvolupament de la indústria dels serveis amb el conseqüent benefici per als alacantins, però, per contra, l'augment de la població ha obligat a sacrificar l'aigua del reg en benefici del consum humà. Aquest fet provoca que durant l'estiu els agricultors de les comarques de l'interior i del Nord paguen més de trenta pessetes per metre d'aigua de reg. I, en el pitjor dels casos, no en disposen.

Alacant té set, i això ningú no ho nega, i amb tan mala sort que les pluges intenses de l'hivern no omplien els pantans de què disposa. Aquest any, com tots els passats, agricultors, institucions i d'altres veuran arribar l'estiu amb la por de la sequera. Restringir la demanda, tractar les aigües utilitzades, millorar l'estratègia d'utilització de l'aigua del Segura, conèixer les necessitats reals del camp i executar el transvasament del Xúquer al Vinalopó són, per als investigadors com ara Cipriano Juárez, les solucions que lliuraran Alacant de convertir-se en un desert a llarg termini. El govern de l'estat espanyol ho sap. La Generalitat també. Però després de molts segles el cotó, el raïm, l'ametlla i els cítrics són, en algunes comarques, un record del passat.

Salvador Enguix

